

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

безпечення позитивної динаміки у використанні елементів продуктивних сил або факторів матеріального виробництва. Тим самим забезпечується комплексний характер у формуванні та реалізації економічної безпеки підприємства.

Для аналізу існуючих небезпек, загроз та можливостей обраних підприємств, доцільним буде систематизувати основні ринкові характеристики кондитерської галузі харчової промисловості (табл. 5).

Висновки

Отже, на основі дослідження стану галузі, а також аналізу основних показників роботи підприємств, особливостей їх діяльності, виокремлено загроз та можливості кондитерської галузі харчової промисловості, що необхідно врахувати при визначенні економічної безпеки підприємств та прийнятті рішень щодо її посилення.

Список використаних джерел

1. Буркинський Б.В. Шляхи модернізаційного забезпечення розвитку ринку молока в Україні / Б.В. Буркинський, О.І. Лайко, І.В. Агінська, О.В. Островар // Економічні інновації. – 2012. – №47. – С. 38–52.
2. Виробництво основних видів продукції тваринництва за регіонами. Держкомстат України [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2011/sg/sg_reg/vop/vop_u/arh_vop2011.html

3. Зовнішня торгівля України товарами та послугами у 2012 році: [стат. збірник] / [відп. за вип. А.О. Фризоренко]. – К.: Держ. служ. статистики України, 2013. – Т. 1. – 139 с.

4. Лук'янова В.В. Діагностика ризику діяльності підприємства / Лук'янова В.В. – Хмельницький: Ковальський В.В., 2007. – 312 с.

5. Митрофанов А.А. Экономическая безопасность коммерческих предприятий и деловая разведка [Електрон. ресурс] / А.А. Митрофанов. – Режим доступу: <http://www.bre.ru/security/22843.html>

6. Показники роботи кондитерської галузі за січень–квітень 2012 року. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrkondprom.com.ua/statistika/>

7. Показники роботи кондитерської галузі у січні–лютому 2012 року. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://ukrkondprom.com.ua/osnovni_pokaznuku_galyzi2/

8. Статистичний щорічник України за 2012 рік / [відп. за вип. О.Е. Остапчук]. – К.: Держ. служ. статистики України, 2013. – 552 с.

9. Сучасний стан справ в кондитерській галузі України. [Електрон. ресурс] // Діловий Вісник Торгово–промислової палати України №8 (219) 2012. – Режим доступу: http://ukrkondprom.com.ua/stan_sprav_v_kond_galuzi/

10. Тарануха Ю.В. Предприятие и предпринимательство в трансформируемой экономике / Тарануха Ю.В. – М.: Изд-во «Дело и Сервис», 2003. – 368 с. 11. Фінансова звітність 2007 – 2011 [Електрон. ресурс] – Режим доступу: www.smida.gov.ua

М.Ю. АВКСЕНТЬЄВ,

к.е.н., проректор, Київський національний університет будівництва і архітектури

Аналіз ринку освітніх послуг в Україні

У статті викладено матеріал, який стосується ринку освітніх послуг, у тому числі кількості навчальних закладів, аналізу популярних та неprestижних професій відповідно до результатів різних досліджень.

Ключові слова: вища освіта, ринок освітніх послуг, напрями підготовки, диспропорції ринку освітніх послуг.

М.Ю. АВКСЕНТЬЄВ,

к.э.н., проректор, Киевский национальный университет строительства и архитектуры

Анализ рынка образовательных услуг в Украине

В статье изложен материал, касающийся рынка образовательных услуг, в том числе количества учебных заведений, анализа популярных и неprestижных профессий в соответствии с результатами разных исследований.

Ключевые слова: высшее образование, рынок образовательных услуг, направления подготовки, диспропорции рынка образовательных услуг.

М. AVKSIENITIEV,

PhD., deputy rector of Kiev National university of construction and architecture

Analysis of the market educational services in Ukraine

The article surveys the development of sphere of higher education in Ukraine since its independence: university dynamics, changes in popularity of common specialities, their adaptation to the market volatility, etc.

Keywords: higher education, educational market, training direction, educational market disproportion.

Постановка проблеми. Будь-який процес планування розвитку ринку освітніх послуг неможливий без детального аналізу з виявленням наявних диспропорцій.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. При написанні статті використовувалися всі відкриті джерела мережі Інтернет, що дало змогу більш точно провести аналіз досліджуваної проблематики з використанням матеріалів як вітчизняних, так і зарубіжних досліджень. Були використані матеріали власного дослідження, публікації

українських та іноземних спеціалістів, роботи яких присвячені даній проблемі.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття. В сучасних періодичних виданнях, мережі Інтернет, статтях та публікаціях проблема, яка розглядається, розкрита в досить значній мірі. Однак різні джерела дають не однакову інформацію щодо виділення диспропорцій ринку освітніх послуг популярності та неprestижності відповідних професій.

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Мета статті – проаналізувати ринок освітніх послуг в Україні.

Виклад основного матеріалу. Починаючи з 1991 року перед державою постало завдання реформувати діяльність системи вищої освіти в нових соціально–політичних умовах, збалансувати її з потребами економіки і суспільства. Виникла гостра потреба в переорієнтації національної системи вищої освіти і науки на підготовку такого людського капіталу, який би забезпечив інноваційний розвиток країни за рахунок тісної взаємодії вищої освіти, науки, бізнесу та влади.

За даними Державної служби статистики України, за роки незалежності в Україні постійно підвищувався попит на послуги вищих навчальних закладів (табл. 1).

Проте 2008–2009 навчальний рік став переламним моментом, який можна охарактеризувати такими тенденціями:

- 1) зниження кількості ВНЗ;
- 2) зниження кількості абітурієнтів;
- 3) зниження випуску студентів.

Об'єктивними причинами цього є перш за все демографічний спад початку 90–х років ХХ століття та усвідомлення суспільством того, що освіта повинна відповідати вимогам сучасного ринку праці. Тобто ринок вищої освіти став перенасиченим пропозицією. Це призвело до того, що конкурентну боротьбу за абітурієнтів можуть виграти тільки ті ВНЗ, які пропонують якісну освіту з урахуванням сучасних вимог роботодавців.

Динаміка кількості ВНЗ та чисельності студентів, наведена у табл. 1, свідчить про те, що популярність вищої освіти невідповідно зростала до 2009/2010 навчального року включно. Це підтверджується збільшенням кількості ВНЗ та чисель-

ності студентів, які в них навчаються. У той же час різке підвищення кількості ВНЗ з 1994/1995 року було необґрунтованим з погляду потреб ринку праці України у фахівцях з вищою освітою. З 2010/2011 навчального року з'явилася тенденція до скорочення кількості студентів та кількості ВНЗ. По–перше, це було викликано кризовими явищами в економіці 2008–2009 років. По–друге, достовірнішою причиною є майже повне задоволення попиту на послуги ВНЗ, що призвело до виходу на лідируючі позиції лише тих закладів освіти, які надавали освітні послуги високої якості. До того ж сучасні абітурієнти та студенти значно більше вимог висувають до змісту освіти, тому знижується кількість ВНЗ за рахунок закриття тих, що не витримують посиленої конкуренції.

На динаміку кількості студентів ВНЗ значний вплив справляє демографічна ситуація. Однак гіпотеза про залежність кількості студентів, прийнятих на навчання, від кількості випускників шкіл не знайшла підтвердження (табл. 2). Проведений аналіз показав, що коефіцієнт кореляції між ними становить лише 43%.

Співвідношення чисельності випущених та прийнятих до ВНЗ почало підвищуватися з 2008/2009 навчального року. Це було пов'язано з кількістю відратованих студентів, тобто тих, що не закінчили ВНЗ, а отже, характеризує якість навчання в останніх. Співвідношення чисельності прийнятих до ВНЗ та випущених учнів шкіл відображає привабливість отримання вищої освіти для абітурієнтів, і, як показують дані табл. 2, ця привабливість була найбільшою у 2006/2007, 2007/2008 та 2011/2012 навчальних роках.

Графічне відображення тенденцій щодо прийому та випуску студентів ВНЗ наведено на рис. 1.

Таблиця 1. Кількість ВНЗ та студентів

Навчальний рік	Кількість закладів	Кількість студентів, тис. осіб	Студентів у середньому на один заклад, тис. осіб
1990/1991	149	881,3	6
1991/1992	156	876,2	6
1992/1993	158	855,9	5
1993/1994	159	829,2	5
1994/1995	232	888,5	4
1995/1996	255	922,8	4
1996/1997	274	976,9	4
1997/1998	280	1110	4
1998/1999	298	1210,3	4
1999/2000	313	1285,4	4
2000/2001	315	1402,9	4
2001/2002	318	1548	5
2002/2003	330	1686,9	5
2003/2004	339	1843,8	5
2004/2005	347	2026,7	6
2005/2006	345	2203,8	6
2006/2007	350	2318,6	7
2007/2008	351	2372,5	7
2008/2009	353	2364,5	7
2009/2010	350	2245,2	6
2010/2011	349	2129,8	6
2011/2012	345	1954,8	6
2012/2013	334	1824,9	5

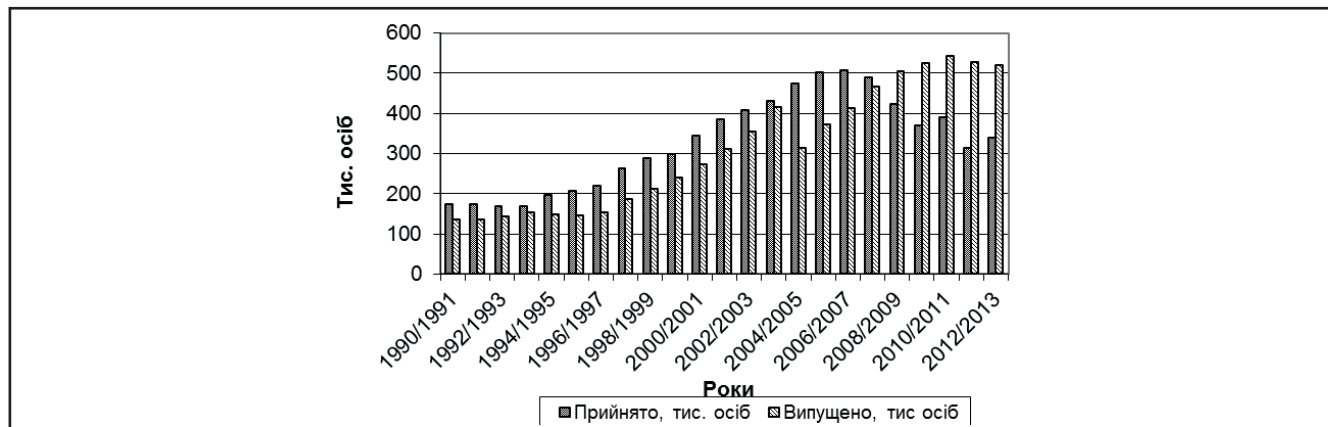
Джерело: [1].

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Таблиця 2. Кількість прийнятих і випущених студентів ВНЗ та випускників шкіл

Навчальний рік	Прийнято до ВНЗ III-IV рівнів акредитації, тис. осіб	Випущено з ВНЗ III-IV рівнів акредитації, тис. осіб	Випущено учнів шкіл, тис. осіб	Співвідношення чисельності випущених та прийнятих до ВНЗ	Співвідношення чисельності прийнятих до ВНЗ та випущених учнів шкіл
1990/1991	174,5	136,9	406	0,78	0,43
1991/1992	173,7	137,0	409	0,79	0,42
1992/1993	170,4	144,1	393	0,85	0,43
1993/1994	170,0	153,5	375	0,90	0,45
1994/1995	198,0	149,0	355	0,75	0,56
1995/1996	206,8	147,9	361	0,72	0,57
1996/1997	221,5	155,7	374	0,70	0,59
1997/1998	264,7	186,7	378	0,71	0,70
1998/1999	290,1	214,3	408	0,74	0,71
1999/2000	300,4	240,3	434	0,80	0,69
2000/2001	346,4	273,6	475	0,79	0,73
2001/2002	387,1	312,8	505	0,81	0,77
2002/2003	408,6	356,7	508	0,87	0,80
2003/2004	432,5	416,6	526	0,96	0,82
2004/2005	475,2	316,2	519	0,67	0,92
2005/2006	503,0	372,4	515	0,74	0,98
2006/2007	507,7	413,6	485	0,81	1,05
2007/2008	491,2	468,4	467	0,95	1,05
2008/2009	425,2	505,2	427	1,19	0,99
2009/2010	370,2	527,3	391	1,42	0,95
2010/2011	392,0	543,7	364	1,39	1,08
2011/2012	314,5	529,8	215	1,68	1,46
2012/2013	341,3	520,7	329	1,53	1,04

Джерело: [1].

Рисунок 1. Динаміка прийому та випуску студентів за 1990–2013 роки

Складено автором.

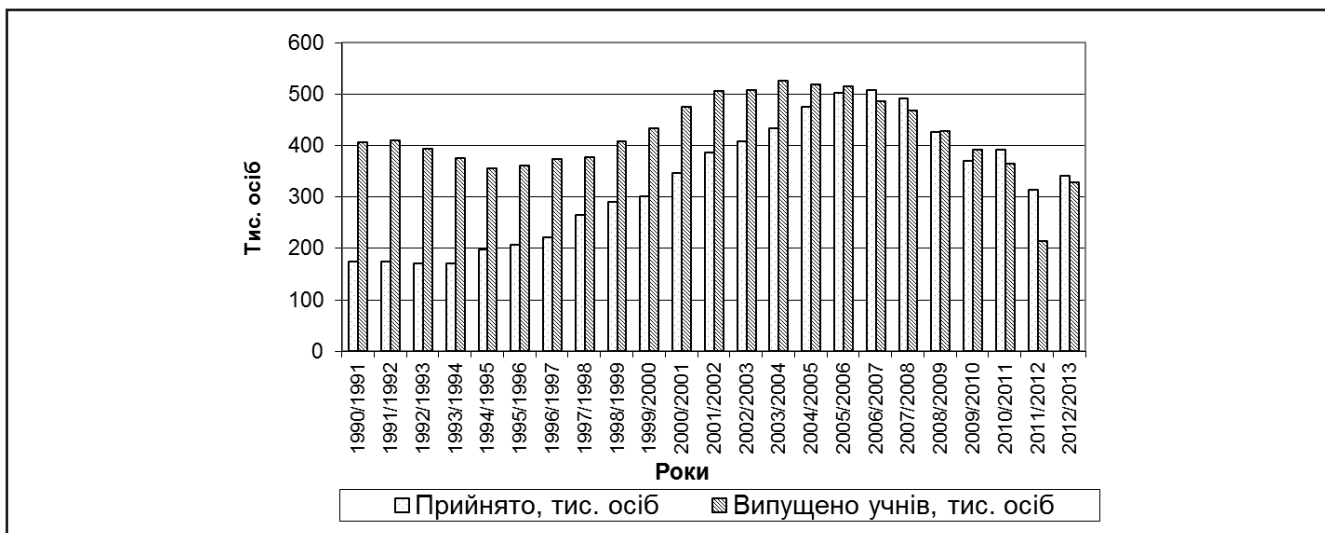
З рис. 1 видно, що до 2008/2009 навчального року кількість прийнятих більше, ніж кількість випущених студентів, а починаючи з 2008/2009 року ситуація змінюється на протилежну, що ще раз підтверджує якість навчання у ВНЗ і привабливість отримання вищої освіти серед випускників ВНЗ III–IV рівнів акредитації.

Кореляцію кількості прийнятих студентів з кількістю випускників шкіл починаючи з 2005/2006 навчального року демонструє рис. 2. Крім того, до 2009 року чисельність прийнятих до ВНЗ була більше, ніж чисельність випущених учнів шкіл, що свідчить про привабливість вищої освіти та її популярність. Починаючи з 2010 року ситуація змінюється, і чисельність прийнятих у ВНЗ стає меншою, ніж чисельність

випускників шкіл, тобто популярність вищої освіти серед випускників шкіл падає (як одне з джерел такої ситуації – підвищення вартості контрактної форми навчання та зниження державного замовлення).

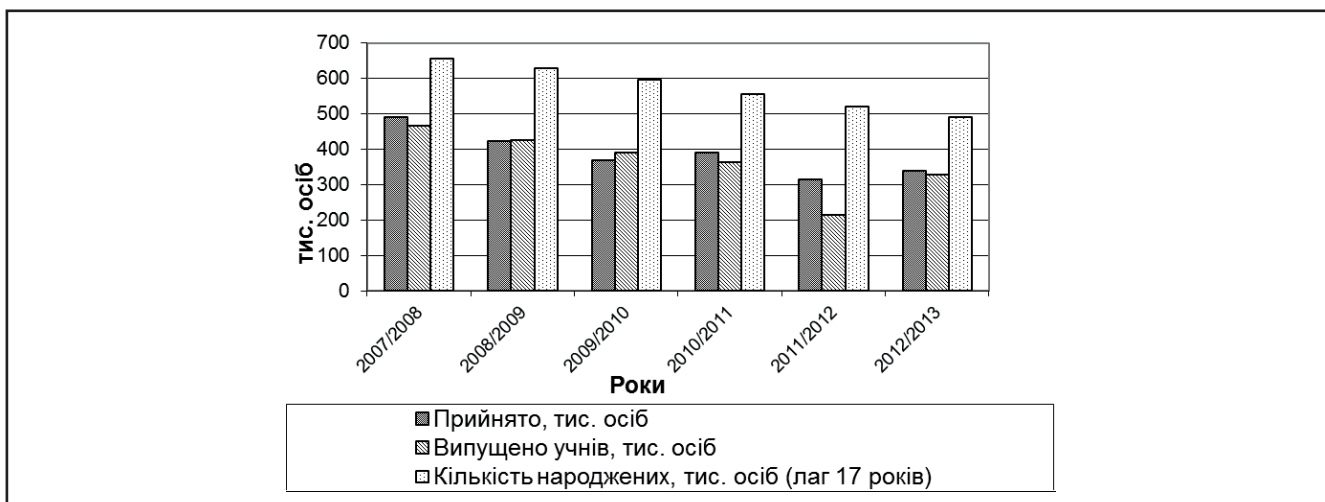
Для перевірки гіпотези про існування залежності між кількістю осіб, прийнятих на навчання до ВНЗ від демографічного чинника, побудовано графік (рис. 3), що віддзеркалює залежність кількості прийнятих у ВНЗ від чисельності народжених, де народжуваність наведена з лагом 17 років (середній вік абітурієнта ВНЗ).

З вищезазначеного можна зробити висновок, що попит на послуги ВНЗ значно залежить від демографічної ситуації, стану економіки та загальних тенденцій розвитку суспільства.

Рисунок 2. Залежність прийому студентів від кількості випускників шкіл

Складено автором.

Рисунок 3. Динаміка народжуваності та кількості потенційних абітурієнтів

Джерело: [1].

Незважаючи на загальне зниження кількості студентів, які були зараховані на навчання за найбільш популярними спеціальностями, ця кількість зростає. До таких спеціальностей відносяться «правознавство», «фінанси і кредит», «філологія», «облік і аудит» та «економіка підприємства».

Із року в рік абітурієнти надають перевагу одним спеціальностям та не зважають на інші. Перелік найбільш популярних спеціальностей наведено у табл. 3.

У вступній компанії 2013 року ситуація змінилася несуттєво. За кількістю поданих заяв на першому місці була філологія (майже 47 тис. заяв), потім – правознавство (близько 30 тис. заяв), фінанси та кредит (24 тис. заяв), менеджмент (24,7 тис. заяв), економіка підприємства (19,4 тис. заяв), облік і аудит (більше 18 тис. заяв), комп'ютерні науки (14,5 тис. заяв), туризм (12,6 тис. заяв), комп'ютерна інженерія (майже 11 тис. заяв) і маркетинг (10 тис. заяв).

Найменше число абітурієнтів подали документи на такі спеціальності, як рибальство (5 заяв), фотомистецтво (19 заяв), система забезпечення руху поїздів (21 заява), лісозаготівля (22 заяви), військово управління (32 заяви), естрадно-циркове мистецтво (33 заяви), богослов'я (34 заяви),

поштовий зв'язок (45 заяв), текстильні матеріали (60 заяв), хімічна інженерія (71 заява) [2].

Аналізуючи дані табл. 3, можна зробити такі висновки щодо найбільш привабливих спеціальностей та тенденцій їх розвитку. Так, протягом трьох останніх років до п'яти найбільш привабливих спеціальностей відносилися: фінанси і кредит, правознавство, облік і аудит, філологія та економіка підприємства. До групи спеціальностей, які змінили свої позиції на кращі у 2012/13 році порівняно з 2010/11 роком, відносяться: фізичне виховання, музичне мистецтво, історія, біологія, комп'ютерні науки, комп'ютерна інженерія, машинобудування, будівництво, транспортні технології, туризм. До групи спеціальностей, які погіршили свій рейтинг, відносяться: дизайн, правоохоронна діяльність, інженерна механіка, харчові технології та інженерія, агрономія тощо.

Однак визначені найбільш популярні спеціальності серед абітурієнтів не повністю відповідають структурі потреб економіки України у фахівцях відповідних професій.

Так, за результатами дослідження [3] у першому півріччі 2013 року найбільш затребуваними фахівцями в Україні ви-

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Таблиця 3. Кількість студентів, прийнятих на навчання у 2010–2013 роках за певними спеціальностями

Спеціальність	2010/2011		2011/2012		2012/2013	
	всього прийнято, осіб	рейтинг	всього прийнято, осіб	рейтинг	всього прийнято, осіб	рейтинг
1	2	3	4	5	6	7
Дошкільна освіта	7282	16	7297	14	7294	14
Початкова освіта	16227	7	11584	7	10744	7
Фізичне виховання	5811	20	7247	15	7333	12
Музичне мистецтво	4149	26	5232	24	5594	21
Дизайн	4881	23	4117	28	4392	27
Історія	7000	17	8394	10	7327	13
Філологія	29451	4	31300	4	34539	3
Психологія	10900	10	10212	9	9575	9
Правознавство	41712	2	42459	1	48959	1
Правоохоронна діяльність	19531	6	7770	12	4083	28
Економіка підприємства	27297	5	24264	5	20833	5
Фінанси і кредит	46156	1	40911	2	36004	2
Облік і аудит	40490	3	36664	3	29743	4
Біологія	5660	21	6474	19	5934	19
Екологія	9087	13	7731	13	7185	15
Комп'ютерні науки	8135	14	6698	17	7947	11
Комп'ютерна інженерія	5379	22	6638	18	6744	16
Інженерна механіка	11633	9	5324	22	5577	22
Машинобудування	10758	11	11042	8	10129	8
Електротехніка та електротехнології	6621	18	6258	20	6165	17
Харчові технології та інженерія	7997	15	6752	16	6156	18
Будівництво	15678	8	14697	6	14772	6
Транспортні технології	9287	12	8065	11	8045	10
Морський та річковий транспорт	3832	27	4702	27	4804	26
Автомобільний транспорт	2658	28	5267	23	4949	25
Геодезія, картографія та землеустрій	4579	25	4718	26	5152	24
Агрономія	6163	19	5600	21	5381	23
Туризм	4826	24	4892	25	5826	20

Джерело: [1].

явилися менеджери з продажу. На них припадає майже 9% від загальної кількості запитів роботодавців.

На другому місці в рейтингу найбільш затребуваних роботодавцями позицій – бухгалтери та головні бухгалтери (по 3%). Четверте місце зайняли менеджери з персоналу (2,4%), обігнавши юристів на одну позицію (1,6%).

До топ–10 (рис. 4) запитів також потрапили секретар, фінансовий директор, аналітик, менеджер по роботі з клієнтами та комерційний директор.

Статистика запитів шукачів роботи дещо відрізняється: першу позицію займає бухгалтер (1,7% від загального числа запитів), а на другому місці – водій (1,3%). До трійки лідерів також потрапив юрист (близько 1,2%). Замикає топ–5 найбільш частих запитів офісних співробітників, які зайняті пошуком роботи, позиція адміністратора (0,7%).

До першої десятки запитів увійшли аналітик, головний бухгалтер, економіст, інженер, а також продавець–консультант (рис. 5).

Проте дослідження за професійними сферами відобразило дещо інші результати [4]: в Україні найбільш затребуваними вважаються професії в сфері інформаційних техно-

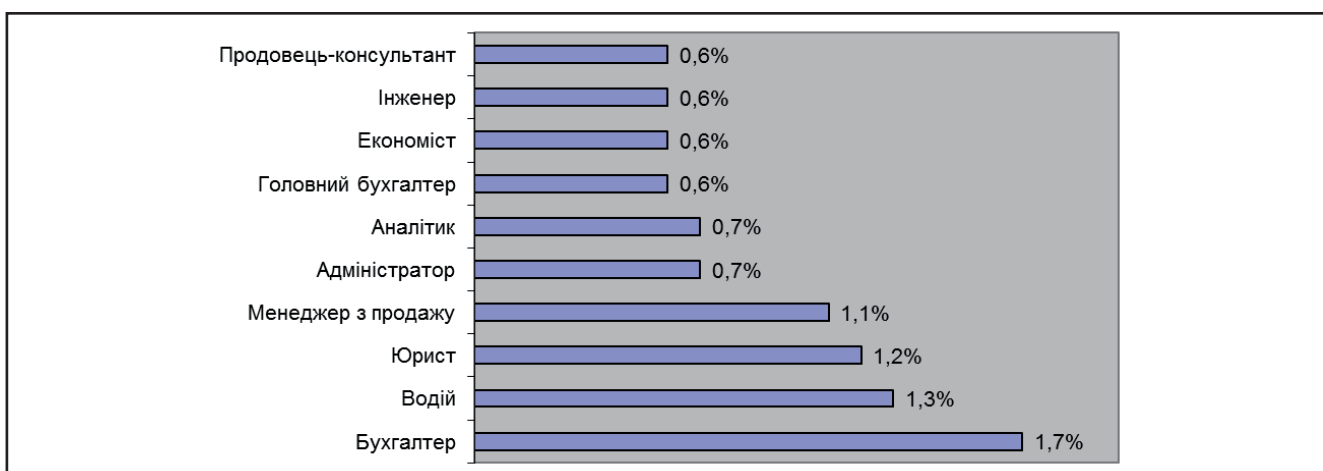
логій. Однак за деякими дослідженнями позиції з найбільш затребуваних професій перетинаються з експертними оцінками незатребуваних професій. Так, експерти назвали топ–10 найбільш незатребуваних професій в 2013 році [5]. На їхню думку, на першому місці постають металурги. Також страждають працівники машинобудівної галузі. Без роботи можуть залишитися представники банківської сфери, в яких вже є досвід 2008 року, коли знизився обсяг видачі кредитів, та страховики, які тісно пов'язані з банківськими послугами та кредитуванням. Експерти ринку праці включили в топ–10 не потрібних професій працівників готелів і ресторанів, а також адміністративний персонал: секретарів і офіс–менеджерів, референтів, помічників директорів і кадровиків. Також у даний момент проблеми з працевлаштуванням переживають економісти, бухгалтери і юристи. Спостерігається зниження запитів з боку роботодавців у таких сегментах, як робочий персонал, транспорт, логістика, маркетинг і реклама.

Цікаві висновки також були отримані за результатами дослідження найменш корисних професій. Результати дослідження показали, що найменш корисними професіями в Україні є: банкіри, рекламісти та податкові консультанти. Такого висно-

Рисунок 4. Найбільш затребувані фахівці у першому півріччі 2013 року

Джерело: [3].

Рисунок 5. Пропозиція фахівців, що шукають роботу

Джерело: [3].

вку дійшли спеціалісти тижневика «Коментарі», застосувавши до українських реалій підхід британського аналітичного центру New Economics Foundation, експерти якого вивели економічне обґрунтування безкорисності для суспільства багатьох престижних професій і одночасно довели неабияку користь низькооплачуваних робіт. Як відзначає видання, неprestижні та низькооплачувані професії приносять українському суспільству більше користі, ніж престижні і високооплачувані [6].

Прогнози експертів щодо перспективних професій у майбутньому також дещо відрізняються від поточних фактичних потреб роботодавців.

Основними галузями, на яких буде зосереджено увагу ринку праці в подальші 5–10 років в Україні, є сільське господарство, будівництво, ІТ-сфера, енергетика, транспорт і зв'язок, машинобудування, хімія, а також біотехнології [7]. Спеціалісти зазначають, що в ці напрями очікуються найбільші інвестиційні вкладення. Відповідно до прогнозів експертів ІТ-сектор буде на першому місці, за ним – телекомунікації і зв'язок, далі – сільське господарство. Також будуть затребувані виробники лікарських препаратів і аптечний бізнес, банківська діяльність, харчова переробна промисловість, яка буде необхідна разом із розвитком сільського господарства. Будуть популярними юристи, більшою мірою у господарській справі і для супроводу бізнесу. Транспорт-

ні, фінансові, юридичні послуги та послуги психологів піднімуться на новий виток розвитку.

Дослідження Career Builder [8] показало, що професії, пов'язані з бізнесом і технологіями, є найбільш затребуваними з боку роботодавців на Заході і становлять більше половини з десяти найбільш затребуваних спеціальностей серед випускників. Топ-10 найбільш затребуваних професійних галузей-2013 в англomовному світі виглядає так: на першому місці – бізнес (31%), на другому – обчислювальна техніка та інформатика (24%), на третьому – інженерні спеціальності (17%), на четвертому – медицина та суміжні з нею науки (10%), на п'ятому – технології в машинобудуванні (9%), на шостому – математика і статистика (9%), на сьомому – комунікаційні технології (7%), на восьмому – освіта (7%), на дев'ятому – наука та технології (6%), на десятому – мистецтво та гуманітарні науки (6%). Дослідження також показало, що далеко не всі роботодавці готові йти на компроміс із новачками ринку праці: тільки 27% опитаних роботодавців готові вести переговори по заробітній платі і лише 22% будуть розглядати варіанти гнучкого графіка. Всі інші, мабуть, хотіли б «випробувати на міцність» вчорашніх студентів. Дослідження засноване на опитуванні 2000 роботодавців у США.

Таким чином, можна побачити, що потреби у фахівцях в Україні значно відрізняються за своєю структурою від ринку,

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Таблиця 4. Найбільш затребувані фахівці в Україні та за кордоном

Рейтинг експертів (Україна)	Прогноз експертів (Україна)	Фактичні запити за галузями економіки України (станом на 18.12.13)	Рейтинг США	Перевги абітурієнтів (Україна)
1. Менеджер з продажів	1. ІТ-фахівці	Продажі	1. Розробник ПЗ	Правознавство
2. Бухгалтер	2. Телекомунікації і зв'язок	ІТ-телеком	2. Фахівець з актуарних розрахунків	Фінанси і кредит
3. Менеджер з персоналу	3. Фахівець у галузі сільського господарства	Маркетинг	3. Менеджер з підбору персоналу	Філологія
4. Юрист	4. Фармацевт	Банківська справа	4. Асистент дантиста з гігієни	Облік і аудит
5. Секретар	5. Фінансист	Адміністративний персонал	5. Фахівець з фінансового планування	Економіка підприємства
6. Фінансовий директор	6. Юрист	Виробництво	6. Сурдолог	Будівництво
7. Аналітик	7. Фахівець із зв'язку	Будівництво	7. Фахівець з реабілітації	Початкова освіта
8. Менеджер по роботі з клієнтами	8. Фахівець у галузі транспорту	Бухгалтерія	8. Менеджер з онлайн-реклами	Машинобудування
9. Комерційний директор	9. Психолог	Медицина	9. Аналітик комп'ютерних систем	Психологія
		Транспорт	10. Математик	Транспортні технології
		Туризм	11. Логопед	Комп'ютерні науки

Джерело: [4–10].

наприклад, США. Так, у США за результатами дослідження The 100 best jobs [9] до найбільш популярних професій відносяться: дантист, медична сестра, фармацевт, аналітик комп'ютерних систем, хірург, адміністратор баз даних, розробник програмного забезпечення, фізіотерапевт, розробник інтернет-програм, ветеринар, психолог, перекладач, інженер-механік та інші.

Дослідження Jobs Rated 2012: Ranking 200 Jobs From Best to Worst визначило наступні найбільш перспективні професії [10]: розробник програмного забезпечення, фахівець з актуарних розрахунків, менеджер з підбору персоналу, асистент дантиста з гігієни, фахівець з фінансового планування, сурдолог, фахівець з реабілітації, менеджер з онлайн-реклами, аналітик комп'ютерних систем, математик, логопед, оптометр, фізіотерапевт, фармацевт, розробник інтернет-програм, інженери з видобування паливних матеріалів, дієтолог, статистик, мануальний терапевт, соціолог.

Отже, проведений аналіз результатів досліджень вітчизняних та закордонних спеціалістів щодо потреб роботодавців, дозволив сформулювати порівняльну таблицю затребуваних професій в Україні з потребою у фахівцях за кордоном та переваги абітурієнтів щодо вибору професії (табл. 4).

Висновки

Незважаючи на деякі диспропорції, основні тенденції (затребуваність, перспективність та популярність фахівців в галузі економіки та ІТ-технологій) тенденції все ж таки співпадають. Однак можна виокремити основні маркери диспропорції: надмірний попит серед абітурієнтів на спеціальності, пов'язані із правом та філологією не відповідають попиту економіки в послугах відповідних фахівців; прогнозне зростання потреби в фахівцях у галузі сільсько-

го господарства не буде задоволене випуском відповідних спеціальностей. Подібні розбіжності потребують додаткової уваги з боку держави та розробки механізму планування і регулювання задоволення потреб економіки фахівцями відповідних спеціальностей.

Таким чином, проведений аналіз ринку освітніх послуг України показав, що підвищення кількості ВНЗ, зміна структури форм власності ВНЗ є необґрунтованим, це стало одним із джерел зниження якості освіти. У той же час змінилося уподобання потенційних абітурієнтів щодо тих чи інших спеціальностей. Усе це потребує проведення постійного моніторингу ринку послуг ВНЗ та державного регулювання даних процесів.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
2. Табачник Д. Абітурієнти-2013 хотят учиться на филологов, юристов и экономистов. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://podrobnosti.ua/society/2013/07/11/916812.html?cid=4980118>
3. TOP-10 найбільш затребуваних професій в Україні. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/~1/0/all/2013/10/06/310207>
4. Офіційний сайт порталу бізнес-новин. В Україні найбільш затребувані професії в сфері ІТ. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://businessv.com.ua/news/v_ukraini_naybilsh_zatrebuвани_profesij_v_sferi_it-115.html
5. Офіційний сайт телевізійної служби новин. Експерти назвали TOP-10 найбільш незатребуваних професій в 2013 році. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://tsn.ua/ukrayina/eksperti-nazvali-top-10-naybilsh-nezatrebuваниh-profesiy-v-2013-roci.html>

6. Офіційний сайт інформаційного агентства «УНІАН». Найменш корисні професії в Україні. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unian.ua/news/356798-naumensh-korisni-profesiji-v-ukrajini.html>

7. Офіційний сайт інформаційного агентства «УНІАН». Експерт назвав затребувані професії в Україні у найближчі 10 років. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unian.ua/news/596892-ekspert-nazvav-zatrebuvani-profesiji-v-ukrajini-u-nayblijchi-10-rokiv.html>

8. Названі 10 найбільш затребуваних професій–2013. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://women.in.ua/nazvani-10-najbilsh-zatrebuvani-profesij-2013.html>

9. The 100 best jobs. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://money.usnews.com/careers/best-jobs/rankings/the-100-best-jobs>

10. Jobs Rated 2012: Ranking 200 Jobs From Best to Worst. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.careercast.com/jobs-rated/2012-ranking-200-jobs-best-worst>

I.A. БОЙКО,

к.е.н., ст. викладач, Національний університет харчових технологій

Використання факторного аналізу для оцінки факторів впливу на фінансовий стан підприємств хлібопекарської галузі

У статті розглянуто сучасні проблеми функціонування хлібопекарної промисловості України та причини погіршення фінансового стану хлібопекарських підприємств. Обґрунтовано важливість використання факторного аналізу для дослідження основних факторів впливу на фінансовий стан підприємства. На основі дослідження підприємств хлібопекарської промисловості розглянуті окремі детерміновані факторні моделі та визначені ряд факторів, що головним чином впливають на фінансовий стан підприємств.

Ключові слова: фінансовий стан, факторний аналіз, детермінована факторна модель, хлібопекарська промисловість.

I.A. БОЙКО,

к.э.н., ст. преподаватель., Национальный университет пищевых технологий

Использование факторного анализа для оценки факторов влияния на финансовое положение предприятий хлебопекарной промышленности

В статье рассмотрены современные проблемы функционирования хлебопекарной промышленности Украины и причины ухудшения финансового состояния хлебопекарных предприятий. Обоснована важность использования факторного анализа для исследования основных факторов влияния на финансовое состояние предприятия. На основе исследования предприятий хлебопекарной промышленности рассмотрены отдельные детерминированные факторные модели и определен ряд факторов, главным образом влияющих на финансовое состояние предприятий.

Ключевые слова: финансовое состояние, факторный анализ, детерминированная факторная модель, хлебопекарная промышленность.

I. BOIKO,

PhD in economics, National University of Food Technologies

Using factor analysis for evaluation factors influence on financial condition of bakery industry enterprises

The article considers current problems functioning bakery industry in Ukraine and the reasons worsening the financial condition of bakeries. Proved the importance of the factor analysis for the researching of basic factors influence the financial position of the company. Based on the research enterprise baking industry consider some determinate factor models and identified several factors that mainly affect the financial condition.

Keywords: financial condition, factor analysis, deterministic factor model, the bakery industry.

Постановка проблеми. В сучасних умовах господарювання хлібопекарські підприємства України переживають не найкращі часи. Постійне скорочення обсягів виробництва хлібобулочних виробів, жорстке цінове регулювання одночасно з низькою ефективністю використання ресурсів, високим ступенем зношеності основних засобів, плинності кадрів унеможливує отримання прибутку, достатнього для стратегічного розвитку підприємств. У даних умовах важливого значення набуває оцінка фінансового стану підприємства та визначення основних факторів впливу на нього.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Для оцінки фінансового стану підприємств широко використовуються різноманітні методи аналізу: горизонтальний, вертикальний, коефіцієнтний, трендовий аналіз. Але особливі

уваги заслуговує факторний аналіз, головною метою якого є встановлення загальних закономірностей, що визначають сутність досліджуваного явища.

Метою статті є обґрунтування доцільності застосування факторного аналізу для оцінки факторів впливу на фінансовий стан досліджуваних підприємств хлібопекарської галузі.

Виклад основного матеріалу. Дослідження зовнішнього середовища діяльності підприємств хлібопекарської галузі дозволило визначити такі проблеми їх функціонування:

– близько 70% продукції хлібопекарних підприємств підлягає державному ціновому регулюванню, що обмежує можливості побудови ефективної цінової політики підприємствами та унеможливує отримання прибутку, достатнього на здійснення інноваційного оновлення техніки та технологій;